

Tekenen in de Tijd 68

8-14 november 2020

Deze week is het Sint -Maarten. De patroon van Utrecht staat niet alleen voor hulp aan mensen die weinig hebben. Hij leert ook te breken met een verkeerde cultuur. Erik Borgman herinnert bovendien aan een andere Martinus die volgens hem kan helpen de tegenstellingen in de VS te helen.

De afgelopen week volgde ik de Amerikaanse verkiezingen op de voet en las de websites van Amerikaanse tijdschriften. Met name *America*, het tijdschrift van de Amerikaanse jezuïeten. Dat had vóór de verkiezingen iets opmerkelijks gedaan: de redactie had geschreven dat katholieken niet met goed geweten op Donald Trump konden stemmen. Niet vanwege zijn politieke standpunten – die zijn vanuit een katholiek perspectief problematisch, volgens de redactie, maar dat geldt ook voor die van Joe Biden – maar vanwege zijn gebrek aan respect voor de instituties die de democratie moeten beschermen en de wijze waarop hij tegenstanders probeert te intimideren en belachelijk te maken. Of het geholpen heeft, is niet duidelijk: *America* berichtte na de verkiezingen dat katholieken hun stemmen ongeveer half-half verdeeld hebben over Biden – zelf belijdend katholiek, maar dat verscheen nauwelijks in de Nederlandse media, en nu dus de tweede katholieke president van de Verenigde Staten, na John F. Kennedy – en Trump. Waar Trump blijft roepen dat er op grote schaal fraude is gepleegd, daar is Biden begonnen met proberen het gespleten en gewonde Amerika te helen. Als eerste vrouwelijke en zwarte vicepresident is Kamala Harris een levend teken van de inzet op verbinding. Maar dat zal een groot deel van de Trump-achterban waarschijnlijk zo niet zien.

De presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten vonden plaats op 3 november, de dag dat de kerk de dominicaan Martinus de Porres (1579-1639) gedenkt. Deze Martinus – over die andere Martinus kom ik zo te spreken – leefde in Peru en was een zogenoemde mulat, een kind van een blanke vader en een zwarte moeder. Om die reden kon hij aanvankelijk geen dominicaan worden. Uiteindelijk lukte hem dat toch. Hij kreeg tot taak de zieken te verzorgen en het verhaal ging dat hij een wonderdokter zou zijn. Mensen van allerlei slag kwamen naar hem toe met hun lichamelijke kwalen en geestelijke klachten. Hij werd pas in 1962 als eerste zwarte door paus Johannes XXIII heilig verklaard, maar hij was al bij zijn leven een volksheilige en is dat nog altijd. Martinus de Porres speelt een belangrijke rol in de antiracistische videoclip *Like a Prayer* van popster Madonna en de dominicaanse provincie in het Zuiden van de Verenigde Staten is naar hem genoemd. Ik hoop op de voorspraak van deze genezer als ik bid dat de VS een begin maken met het helen van de breuken en het gezamenlijk bestrijden van Covid19, dat in de Verenigde Staten heel veel slachtoffers heeft gemaakt en nog steeds maakt. Met name ook in de zwarte gemeenschap.

Dan dus die andere Martinus, Sint-Maarten. Afgelopen woensdag, 4 november, is in de stad de Sint-Maartenweek begonnen die duurt tot woensdag 11 november, zijn officiële feestdag. Het is een stadsbreed feest met als boodschap dat delen met elkaar een licht betekent in het donker. Veel van de geplande activiteiten kunnen vanwege corona niet doorgaan; om te zien wat wel doorgaat kijk hier <https://sintmaartenutrecht.nl/>. De boodschap blijft echter volop actueel en hopelijk kunnen de festiviteiten volgend jaar wel weer doorgang vinden.

Maar we moeten uitkijken dat we het verhaal van Sint-Maarten niet al te braaf maken. Martinus van Tours leefde van 316 tot 397. Hij was monnik, stichtte kloosters en toen hij stierf was hij bisschop van de Franse stad Tours. Maar hij is het meest bekend door wat er gebeurde in Amiens, waar hij was gelegerd als soldaat in het Romeinse leger. Het was koud en hij zag een bedelaar naakt in de stadspoort zitten. Hij sneed met zijn zwaard zijn mantel door en gaf de man de helft. Die doorgesneden mantel is te herkennen in het stadswapen van Utrecht, want Martinus is de patroonheilige van onze stad. Maar het verhaal van die doorgesneden mantel wordt vaak niet goed begrepen. Marinus hield niet de helft van zijn mantel zelf: de mantel was maar voor de helft van hem en Martinus gaf zijn helft weg. Romeinse soldaten kregen als zij dienst namen, de helft van hun mantel van het leger. De andere helft moesten zij zelf kopen. Zo werden zij als het ware één met het leger, zoals die mantel één was. Onlosmakelijk waren zij verbonden met de Romeinse keizer, het Romeinse rijk en de Romeinse cultuur. Daar gold het recht van de sterkste. Zwakken, armen en zieken hadden pech.

Maarten was soldaat van de keizer, maar hij geloofde ook in Jezus die had gezegd dat wie kleren geeft aan iemand die er geen heeft, die kleren eigenlijk aan hem geeft, aan Jezus dus. Toen hij zijn mantel in twee stukken sneed, sneed Maarten zich los van de wet van de keizer, van het recht van de sterkste, van eigen schuld, dikke bult. Voortaan hield hij zich aan de wet van verbondenheid en barmhartigheid, de wet van God zoals Jezus God had laten zien. Deze wet zegt dat iedereen bescherming verdient tegen de kou en dat iedereen waarde heeft. Iedereen is beeld van God. Dat is ook vandaag een meer omstreden boodschap dan we ons misschien realiseren. We moeten hem hooghouden, ook al maakt dat ons niet populair en is niet iedereen het daarmee eens.

Ook in Oog in Al kan de traditionele Sint-Maartenoptocht dit jaar niet doorgaan. Wel stond de viering van deze zondag in het Huis van Dominicus in het teken van Sint-Maarten. Op 11 november, zijn feestdag, wordt in het Huis van Dominicus van 18.00 tot 20.30 uur ingezameld voor de voedselbank bij De Wijkplaats in Lombok. Kinderen en volwassenen gaan langs bij burens, familieleden en bekenden met de vraag of zij in de kast houdbare producten hebben staan die ze aan de voedselbank willen geven. Die producten brengen zij dan naar de Dominicuskerk en van daaruit worden ze naar de voedselbank gebracht. Wie woensdagavond naar de kerk komt, krijgt een herinnering mee aan het bijzondere Sint-Maartenfeest van 2020.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de Programmaraad van het Huis van Dominicus